

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) เป็นโรคอุบัติใหม่ที่เป็นปัญหาสาธารณสุขและส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วโลก เนื่องจากเป็นโรคที่ติดต่อกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ประชาชนทุกเพศทุกวัย มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคนี้นี้ ดังนั้นก่อนที่จะเกิดการระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่ องค์การอนามัยโลกจึงได้แจ้งเตือนให้ประเทศสมาชิกเตรียมความพร้อมสำหรับการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเชื้อไวรัสไข้หวัดนก ที่มีการกลายพันธุ์เป็นเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่มีความรุนแรง และแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ ก็เริ่มดำเนินการเตรียมความพร้อมสำหรับการระบาด ประเทศไทยก็ได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการระบาดของใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยในปี พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมแก้ปัญหาการระบาดของใหญ่ของไข้หวัดใหญ่ พ.ศ. 2548-2550 และกำหนด ให้อัยการจากโรคระบาดในมนุษย์ เป็นสาธารณสุขชนิดหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลายด้านตามนโยบายการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและเอกชนสามารถร่วมกันป้องกันแก้ไขสถานการณ์การระบาดของใหญ่ รวมถึงให้ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก เป็นการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ในยามปกติและในยามที่เกิดภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดแก่ประเทศชาติได้มากที่สุด และได้กระทำอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นตามลำดับเน้นที่การพัฒนาคุณภาพและความครอบคลุมของบริการป้องกันและการรักษาที่รวดเร็ว ทันทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการพัฒนาองค์ความรู้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้พร้อมในการป้องกันปัญหาทั้งในเชิงรับและเชิงรุก การรักษาผู้ป่วยในสถานบริการอย่างมีมาตรฐาน รวมถึงส่งเสริมการให้ความรู้ เพื่อให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการป้องกันโรค และสามารถดูแลรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2553 ข)

การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ทั่วโลก ในปี 2552 เป็นเชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิดใหม่ ที่เกิดจากการผสมกันของสารพันธุกรรมของเชื้อไข้หวัดใหญ่ของคน สุกร และนก ซึ่งกลายเป็นโรคที่สามารถติดต่อระหว่างคนสู่คน โดยเริ่มพบครั้งแรกที่ประเทศเม็กซิโก และต่อมาได้แพร่ไปยังอีกหลายประเทศทั่วโลก จนกระทั่งถึงเดือนสิงหาคม 2553 องค์การอนามัยโลกรายงานว่า มีผู้ติดเชื้อแล้วมากกว่า 375,000 ราย ใน 214 ประเทศทั่วโลก และมีผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อ 18,449 ราย จัดว่าเป็นภัยคุกคามจากเชื้อโรคในวงกว้างมากที่สุดในศตวรรษที่ 21 (World Health Organization: [WHO], 2012, Online) สำหรับประเทศไทย พบว่ามีผู้ติดเชื้อจากการระบาดระลอกแรกกว่า 8.3 ล้านคน โดยมีผู้เสียชีวิตที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) 198 ราย ส่วนการระบาดระลอกที่สองในช่วงต้นปี พ.ศ. 2553 พบว่ามีผู้ติดเชื้อนี้เพิ่มอีก 9 ล้านคน โดยการระบาดทั้งสองครั้ง มีผู้ป่วยยืนยันว่าเป็นเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) รวม 36,927 ราย เสียชีวิต 225 ราย จากการระบาดทั้งสองครั้งนี้ คาดว่ามีประชาชนไทยติดเชื้อและมีภูมิต้านทาน

ต่อเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) แล้วประมาณ 14 - 15 ล้านคน จากประชากร 63 ล้านคน (กระทรวงสาธารณสุข, 2553 ข, หน้า 8) หลังจากนั้นตั้งแต่กลางปี 2553 องค์การอนามัยโลกได้ลดระดับการระบาดใหญ่ของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ลงเป็นระยะหลังการระบาดใหญ่ แต่ก็ยังให้คงมีระบบรายงานการเฝ้าระวังโรคไว้ การระบาดของไข้หวัดใหญ่ก็เริ่มเข้าสู่ลักษณะตามฤดูกาล ซึ่งพบผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ทั้งเกิดจากเชื้อชนิด A สายพันธุ์ (H1N1) และสายพันธุ์ (H3N2) และจากเชื้อชนิด B โดยส่วนใหญ่เป็นเชื้อชนิด A สายพันธุ์ (H1N1) (สำนักโรคติดต่อวิทยา, 2555 ก, ออนไลน์)

ความสำคัญของการระบาดใหญ่โรคไข้หวัดใหญ่ที่เกิดขึ้น ถึงแม้ความรุนแรงไม่สูงเทียบเท่าไข้หวัดนก แต่ก็ยังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก รวมถึงความกังวลในเรื่องของตัวเชื้อไวรัสที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ หรืออาจมีการกลายพันธุ์ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้น แม้ว่าโดยปกติไวรัสชนิด A สายพันธุ์ (H1N1) จะไม่สามารถติดเชื้อจากสัตว์ข้ามมาสู่คนได้ แต่หากมีการสัมผัสสุกรที่เป็นโรคจะทำให้ติดเชื้อ และเกิดการแพร่เชื้อในคนได้ในกรณีที่มีการสัมผัสอย่างใกล้ชิด จึงต้องประเมินสถานการณ์และปรับการป้องกันควบคุมโรคเป็นระยะ ๆ และจากการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ทำให้หลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นความสำคัญของปัญหานี้ จึงได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในการป้องกันโรค รวมไปถึงการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ในสถานประกอบการหรือสถานที่ทำงาน สถานศึกษาและค่ายทหาร ตามมาตรการหลักในการป้องกันควบคุมโรค 3 ด้าน ได้แก่ มาตรการด้านการแพทย์และการใช้เวชภัณฑ์ (Pharmaceutical Interventions) มาตรการด้านสาธารณสุขโดยไม่ใช้เวชภัณฑ์ (Non-Pharmaceutical Interventions) และมาตรการด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะต้องดำเนินการไปด้วยความสอดคล้องและพร้อมเพรียงกัน ด้วยความร่วมมือที่หลากหลายรูปแบบ ขณะเดียวกันประชาชนต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ ให้สามารถดูแลตนเองและสามารถรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ และการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อให้กับผู้อื่น (สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่, 2553)

สถานการณ์การเฝ้าระวังโรคในปี 2554 พบผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สะสม 54,049 ราย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบเชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A (H1N1) 1,580 ราย, ชนิด A ไม่ระบุสายพันธุ์ 3,953 ราย, ชนิด B 953 ราย, ชนิด A (H1) 94 ราย, ชนิด A (H3) 104 ราย และไม่มีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ 47,365 ราย จำนวนผู้เสียชีวิตสะสม 9 ราย ผู้เสียชีวิตตรวจพบเชื้อไข้หวัดใหญ่ชนิด A (H1N1) 7 ราย และพบรายงานการระบาด 1 ครั้ง จากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ชนิด A (H1N1), B และ Adenovirus ในกลุ่มทหารเกณฑ์ที่จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงเดือน พฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม 2554 ที่ค่ายทหารแห่งหนึ่งในอำเภอตากสิน พบผู้ป่วย 570 ราย จากทหารเกณฑ์ทั้งหมด 1,300 นาย อัตราป่วยร้อยละ 43.85 (สำนักโรคติดต่อวิทยา, 2555 ข, ออนไลน์) จะเห็นว่าแม้ว่าจะมีมาตรการหลายประการต่อการระบาดของโรคที่ผ่านมา แต่ก็ยังพบการระบาดของโรค ทั้งนี้เนื่องจากการติดต่อของโรคสามารถติดต่อได้ง่าย โดยการไอ จาม และสัมผัสน้ำมูก น้ำลายของผู้ติดเชื้อ ส่วนการป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ใช้วิธีเดียวกันกับการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ทั่วไป ได้แก่ การล้างมือให้สะอาดบ่อย ๆ ใส่หน้ากากอนามัย เมื่ออยู่ใกล้กับผู้ป่วยที่มีอาการเป็นหวัด หรือมีความจำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในสถานที่แออัด รวมทั้งไม่ใช้ของใช้ร่วมกับ

ผู้อื่น เช่น แก้วน้ำ ซ้อนอาหาร เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) เป็นเรื่องของการกระทำพฤติกรรมของบุคคล การที่บุคคลกระทำหรือไม่ทำพฤติกรรม ย่อมขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 2012 c) ที่อ้างถึงความคิดของมนุษย์ในการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล เมื่อมีการเผชิญกับทางเลือก โดยมีแนวคิดที่ มนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผลและรู้จักใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ ในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่ตนเอง และเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์มิได้ถูกกำหนดโดยอารมณ์ หรือขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ก่อนที่จะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม การแสดงพฤติกรรมจะผ่านความตั้งใจหรือเจตนา (Intention) ของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมและความตั้งใจจะเกิดจากอิทธิพลของปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior) การคล้อยตามอิทธิพลของคนรอบข้าง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการแสดงพฤติกรรมนั้นได้ในทิศทางที่ เหมาะสม (Perceived Behavior Control) ดังนั้น ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น มีการคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิงที่ยอมรับพฤติกรรมนั้น และรับรู้ว่าจะสามารถควบคุมได้มาก บุคคลก็จะมี ความตั้งใจสูง ที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น บุคคลจะทำตามความตั้งใจเมื่อมีโอกาส ความตั้งใจจึงเป็น ตัวกลางที่จะนำไปสู่การกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม จากการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า นักวิจัยจำนวนมากได้นำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน มาเป็นกรอบแนวคิดหรือแนวทาง ในการทำนาย หรืออธิบายพฤติกรรมของบุคคล ตัวอย่าง เช่น พัชรี ดวงจันทร์ (2550); จอมขวัญ เลื่องลือ (2551); Elliott and Ainsworth (2012); Lee et al. (2012); Obschonka (2012) เป็นต้น

ผลการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ตลอดจน ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แม้จะยังไม่พบรายงานการระบาด ในปี 2555 แต่ก็ถือว่ามีโอกาสที่จะเกิดการแพร่ระบาดได้ตลอดเวลา มีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาสาธารณสุข เพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากขณะนี้มีการติดต่อโดยการหายใจ การไอ จามและการสัมผัสสิ่งของ จากผู้ป่วย ประกอบกับในปัจจุบันการเดินทางไปมาหาสู่กันทั่วโลกมีความสะดวกสบายและรวดเร็ว มาก มีโอกาสที่จะได้รับเชื้อตลอดเวลา มูลเหตุดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) โดยนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The Theory of Planned Behavior) ซึ่งเป็น ทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ และมีการนำไปใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการอธิบายพฤติกรรมสุขภาพอย่าง กว้างขวาง มาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่ออธิบายและทำนายพฤติกรรมป้องกันโรค ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) โดยเลือกศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่อง จากข้อมูลการระบาดที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เกิดการระบาดในคนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน เช่น ในสถานศึกษา และพบอัตราป่วยสูงสุดในกลุ่มอายุ 10-19 ปี ผลจากการวิจัยที่ได้ จะนำมาเป็น เป้าหมายในการพัฒนาความเชื่อ เจตคติ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยควบคุมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ได้ถูกต้อง ตลอดจนใช้เป็นแนวทางการกำหนด มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ที่อาจเกิดการระบาด ขึ้นในประเทศในอนาคตเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรกำกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรกำกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ที่พัฒนาขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) Ajzen (2012 c) กล่าวว่า บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดได้ย่อมต้องมีสาเหตุ สาเหตุดังกล่าวได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior) การคล้อยตามอิทธิพลของกรอบข้าง (Subjective Norm) และการรับรู้หรือเชื่อว่าตนสามารถควบคุมการแสดงพฤติกรรมนั้น (Perceived Behavior Control) มิใช่เพียงเชื่อว่า จะควบคุมได้เท่านั้น ปัจจัยทั้ง 3 นี้ ยังส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจหรือเจตนาที่จะแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) และความตั้งใจดังกล่าวจะผลักดันให้เกิดการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ทั้งนี้เนื่องจากความตั้งใจเป็นตัวบ่งชี้ว่า บุคคลได้ทุ่มเทความพยายามมากน้อยเพียงใดที่จะกระทำ พฤติกรรมนั้น ยิ่งมีความตั้งใจมากการแสดงพฤติกรรมก็จะเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น การแสดงพฤติกรรม จากความตั้งใจนี้ เกิดจากอิทธิพลของ 3 ปัจจัย คือ 1) เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward Behavior) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ หากบุคคลเชื่อว่าการกระทำนั้นเกิดผลทางบวก เขาก็จะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ขณะที่บุคคลเชื่อว่าการกระทำนั้นเกิดผลทางลบเขาก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น โดยทั่วไปถ้าบุคคลมีเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรมมากเท่าใด เขาก็ยิ่งจะมีความตั้งใจในการทำพฤติกรรมมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีเจตคติทางลบต่อการทำ พฤติกรรมมากเพียงใด ก็มีแนวโน้มตั้งใจที่จะไม่ทำพฤติกรรมนั้น 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) เป็นการรับรู้ของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากแบบอย่างที่เป็นปัจจัยทางสังคม และเกี่ยวข้องกับแรงกดดันทางสังคมต่อตัวบุคคลนั้นการที่บุคคลจะทำพฤติกรรมใด ต้องมีการรับรู้ถึง พฤติกรรมของกลุ่มที่ตนพิจารณาว่าสำคัญต่อตน และจงใจให้ตนทำตามหรือไม่ทำตาม ซึ่งการจะทำตามหรือไม่ บุคคลจะพิจารณาว่าเกิดผลดีต่อตนหรือไม่ หากเกิดผลดีเขาก็จะมีความตั้งใจในการทำ พฤติกรรมนั้น และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Perceived Behavior Control) เป็นการประเมินและสรุป ว่าตนเองสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมนั้นได้หรือไม่จากข้อมูลที่ตนมีอยู่ ทั้งในแง่การมีทรัพยากรหรือโอกาสในการทำพฤติกรรม รวมทั้งคาดคะเนสิ่งที่เป็นปัจจัยเอื้อหรือปัจจัย อุปสรรค ที่อาจส่งผลในการกระทำพฤติกรรม หากคาดคะเนว่ามีปัจจัยบวกมากสามารถควบคุมได้ มาก บุคคลก็จะมีเจตคติสูงที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น และบุคคลก็จะทำพฤติกรรมตามความตั้งใจ เมื่อมีโอกาส

ผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีดังกล่าวมีความสอดคล้องและเหมาะสม ที่จะใช้อธิบายและทำนาย พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) โดยศึกษาตัวแปรทุกตัวตามทฤษฎี พฤติกรรมตามแผน ซึ่งประกอบด้วยเจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถ ในการควบคุมตนเอง และความตั้งใจในการทำพฤติกรรม ที่ส่งผลโดยตรงในการอธิบายและทำนาย

พฤติกรรม แต่การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองส่งผลเข้าเส้นอิทธิพลของความตั้งใจในการทำพฤติกรรม ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าว มีความสัมพันธ์ในการอธิบายและทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรกำกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรกำกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ตัวแปรความตั้งใจในการทำพฤติกรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)
3. ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ส่งผ่านตัวแปรความตั้งใจในการทำพฤติกรรม
4. ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ส่งผ่านตัวแปรความตั้งใจในการทำพฤติกรรม

5. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ส่งผ่านตัวแปรความตั้งใจในการทำพฤติกรรม และมีอิทธิพลทางตรงต่อเส้นอิทธิพลของตัวแปรความตั้งใจในการทำพฤติกรรมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างเจตคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง และความตั้งใจในการทำพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)
2. นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)
3. นำผลการวิจัย ไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 51 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 13,216 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม, 2555, ออนไลน์)
2. กลุ่มตัวอย่างคือ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 450 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรภายนอกแฝงและตัวแปรภายในแฝงดังต่อไปนี้
 - 3.1 ตัวแปรภายนอกแฝง มี 3 ตัวได้แก่
 - 3.1.1 เจตคติต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ เจตคติต่อพฤติกรรมแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรค เจตคติต่อพฤติกรรมล้างมือ เจตคติต่อพฤติกรรมใส่หน้ากากอนามัย และเจตคติต่อพฤติกรรมการใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น
 - 3.1.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือการคล้อยตามเพื่อน การคล้อยตามบุคคลรอบคร้ว และการคล้อยตามสื่อ

3.1.3 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมตนเองในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การรับรู้ความยากง่ายในการทำพฤติกรรม การรับรู้ประโยชน์หรือผลดีในการทำพฤติกรรม และการรับรู้อุปสรรคในการทำพฤติกรรม

3.2 ตัวแปรภายในแฝง มี 2 ตัว ได้แก่

3.2.1 ความตั้งใจในการทำพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ ความตั้งใจในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรค ความตั้งใจในการล้างมือ ความตั้งใจในใส่หน้ากากอนามัย และความตั้งใจในการไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น

3.2.2 พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือพฤติกรรมในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรค พฤติกรรมการล้างมือ พฤติกรรมการใส่หน้ากากอนามัย และพฤติกรรมการไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) หมายถึง โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิดเอ (H1N1) ซึ่งเป็นเชื้อที่เกิดจากการผสมสารพันธุกรรมของเชื้อไข้หวัดใหญ่ของคน สุนัข และนก การติดเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ A (H1N1) เป็นเชื้อโรคที่มีการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว สามารถติดต่อได้ง่ายและมีความรุนแรงซึ่งทำให้เกิดการเจ็บป่วย ตลอดจนถึงเสียชีวิตได้

2. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) (Preventive Behavior on Influenza A (H1N1)) หมายถึง การปฏิบัติของนักเรียน เกี่ยวกับการป้องกันตนเอง เพื่อไม่ให้ติดเชื้อและป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรคจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.2 การล้างมือให้สะอาด ได้แก่ การล้างมือบ่อย ๆ ล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร ชั้ยถ่าย ไอ จาม สัมผัสจมูก แคะจมูก ขยี้ตา สัมผัสสัตว์ ขยะ และสิ่งของที่มีผู้สัมผัสบ่อย ๆ เช่น คอมพิวเตอร์โรงเรียน ราวบันได เป็นต้น

2.3 การใส่หน้ากากอนามัยเมื่ออยู่ใกล้ชิดผู้ป่วยที่มีอาการเป็นหวัด หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในสถานที่แออัด เช่น โรงพยาบาล โรงเรียนกวดวิชา รถโดยสารประจำทาง ห้างสรรพสินค้า สนามกีฬา ตลาดนัด เป็นต้น

2.4 การไม่ใช้ของร่วมกับผู้อื่น เช่น แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ช้อนอาหาร ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า เป็นต้น

3. เจตคติต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) (Attitude Toward the Preventive Behavior on Influenza A (H1N1)) หมายถึง ความรู้สึกความเชื่อของนักเรียนที่คิดว่าการกระทำพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม มีประโยชน์ ไม่เสียเวลาเปล่าและควรถือเป็นแบบอย่าง แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

3.1 เจตคติต่อพฤติกรรมกรรมการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรค หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของนักเรียนที่คิดว่าการกระทำพฤติกรรมกรรมการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรคในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม มีประโยชน์ ไม่เสียเวลาเปล่า และควรถือเป็นแบบอย่าง

3.2 เจตคติต่อพฤติกรรมกรรมการล้างมือให้สะอาด หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของนักเรียน ที่คิดว่าการกระทำพฤติกรรมกรรมการล้างมือให้สะอาด ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม มีประโยชน์ ไม่เสียเวลาเปล่า และควรถือเป็นแบบอย่าง ในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

3.3 เจตคติต่อพฤติกรรมกรรมการใส่หน้ากากอนามัย หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของนักเรียน ที่คิดว่าการกระทำพฤติกรรมกรรมการใส่หน้ากากอนามัย ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม มีประโยชน์ ไม่เสียเวลาเปล่าและควรถือเป็นแบบอย่าง ในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

3.4 เจตคติต่อพฤติกรรมกรรมการไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อของนักเรียน ที่คิดว่าการกระทำพฤติกรรมกรรมการไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม มีประโยชน์ ไม่เสียเวลาเปล่าและควรถือเป็นแบบอย่าง ในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด

A (H1N1) (Subjective Norm Preventive Behavior on Influenza A (H1N1)) หมายถึง การรับรู้ของนักเรียน ที่ได้ รับอิทธิพลมาจากแบบอย่างที่เป็นปัจจัยทางสังคม หรือแรงกดดันทางสังคม ต่อตัวนักเรียนว่า บุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาส่วนมากคิดว่าเขาควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) หากนักเรียนมีการคล้อยตาม ก็จะรับเอาเจตคติและพฤติกรรมมาปฏิบัติตาม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

4.1 การคล้อยตามบุคคลในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลมาจากพ่อ แม่ หรือญาติที่มีความสำคัญใกล้ชิดและนักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ว่าเขาควรทำหรือไม่ควรทำ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) หากนักเรียนมีการคล้อยตาม ก็จะรับเอาเจตคติและพฤติกรรมมาปฏิบัติตาม เช่น นักเรียนเห็นพ่อ แม่ ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร นักเรียนก็จะทำตาม เป็นต้น

4.2 การคล้อยตามเพื่อน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลมาจากเพื่อน ซึ่งเป็นบุคคลที่สนิทสนมและมีความไว้วางใจ หากเพื่อนเห็นว่าเขาควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรม ป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) และนักเรียนมีการคล้อยตาม ก็จะรับเอาเจตคติ และพฤติกรรมมาปฏิบัติตาม เช่น นักเรียนเห็นเพื่อนเป็นหวัดแล้วใส่หน้ากากอนามัยมาโรงเรียน นักเรียนก็ใส่หน้ากากอนามัยมาโรงเรียนตาม เป็นต้น

4.3 การคล้อยตามสื่อ หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลมาจากสื่อต่าง ๆ เช่น นักเรียนเห็นการโฆษณาการล้างมือทางโทรทัศน์ โดยบุคคลที่เขาชอบ หากนักเรียนมีการคล้อยตาม ก็จะรับเอาเจตคติและพฤติกรรมมาปฏิบัติตาม เป็นต้น

5. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองในการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) (Perceived Behavioral Control of Preventive Behavior on Influenza A (H1N1)) หมายถึง การประมวลและตีความหมายของข้อมูลหรือสถานการณ์ที่อยู่

รอบ ๆ ตัวของนักเรียน เป็นความคิด ความเข้าใจ จากการสังเกต การบอกเล่า และจากประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) ว่าตนเองสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมนั้นได้หรือไม่ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

5.1 การรับรู้ความยากง่ายในการทำพฤติกรรม หมายถึง การประมวลและตีความหมายของข้อมูลหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวของนักเรียน ว่าเป็นการง่ายหรือยากที่ตนเองจะทำพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1)

5.2 การรับรู้ประโยชน์หรือผลดีในการทำพฤติกรรม หมายถึง การประมวลและตีความหมายของข้อมูลหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวของนักเรียน ว่าการทำพฤติกรรมป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) เป็นประโยชน์ต่อตัวเองหรือไม่

5.3 การรับรู้อุปสรรคในการทำพฤติกรรม หมายถึง การประมวลและตีความหมายของข้อมูลหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวของนักเรียน ว่ามีสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการทำพฤติกรรมป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

6. ความตั้งใจในการทำพฤติกรรมป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) (Behavioral Intention on Influenza A (H1N1)) หมายถึง ความตั้งใจของนักเรียนที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

6.1 ความตั้งใจในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A (H1N1) จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ สื่อ สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

6.2 ความตั้งใจในการล้างมือให้สะอาด ได้แก่ การล้างมือบ่อย ๆ ล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร ขับถ่าย ไอ จาม สัมผัสน้ำมูก แคะจมูก ขยี้ตา สัมผัสสัตว์ ขยะ และสิ่งของที่มีผู้สัมผัสบ่อย ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ที่โรงเรียน ราวบันได เป็นต้น

6.3 ความตั้งใจในการใส่หน้ากากอนามัย เมื่ออยู่ใกล้ชิดผู้ป่วยที่มีอาการเป็นหวัด หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องเข้าไปอยู่ในสถานที่แออัด เช่น โรงพยาบาล โรงเรียนกวดวิชา รถโดยสารประจำทาง ห้างสรรพสินค้า สนามกีฬา ตลาดนัด เป็นต้น

6.4 ความตั้งใจในการไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น เช่น แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ช้อนอาหาร ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดตัว เสื้อผ้า เป็นต้น

7. ตัวแปรกำกับ (Mediator) หมายถึง ตัวแปรที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวแปรความตั้งใจในการทำพฤติกรรมร่วมกันส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ชนิด A (H1N1)